

9. Sınıf Tarih Uygarlıkların Doğuşu ve İlk Uygarlıklar Konu Anlatımı

Genellikle iklim ve yer şekillerinin uygun olduğu su kenarlarında kurulmuşlardır. Daha çok tarıma dayalı üretim vardır. Genellikle site (kent) devleti biçiminde oluşmuşlardır. (Polis, Nom, Site) Çok tanrılı din yaygındır. (İlk tek tanrılı din İbranilerdedir) Yönetim anlayışları tanrısaldır.

Bütünüyle tanrısali: Mısır (tanrı kral)

Yarı tanrısali: Mezopotamya (rahip kral)

Türkiye'nin Tarih Öncesi Devirlerini Aydınlatan Merkezler

ESKİ TAŞ ÇAĞI/ PALEOLİTİK: İnsanlar avcılık ve toplayıcılık ile uğraştılar. Konar-göçer yaşam sürmüştür. Küçük gruplar halinde mağara ve kaya sığınaklarında yaşarlar. Mağara duvarlarına hayvan resimleri yapmışlardır. Ateş bu dönemde kontrol altına alındı. Dönemin önemli aleti ise çakmak taşından yapılan obsidyendir.

Antalya Karain, Beldibi Mağaraları önemli yerleşmelerdir

ORTA TAŞ ÇAĞI/MEZOLİTİK: Mikrolit adı verilen ok uçları kullanmışlardır. Ankara Macunköy, Baradiz, Samsun Tekkeköy önemli yerleşim alanlarıdır.

YENİ TAŞ ÇAĞI/NEOLİTİK: İlk defa planlı tarıma geçildi. Hayvanlar evcilleştirildi. Evcilleştirilen ilk hayvan köpektir. İlk defa yerleşik yaşam bu dönemde başlamıştır.

Türkiye ve Dünyadaki ilk dini yapı Şanlıurfa Göbeklitepe'de görülür.

Türkiye'deki ilk köy yerleşmesi, Diyarbakır Çayönü'nde görülmektedir.

Türkiye'deki ilk şehir yerleşmesi Konya Çatalhöyük'tür.

KALKOLİTİK DÖNEM/BAKIR ÇAĞ: İnsanların kullandığı ilk maden bakırdır.

Anadolu'da tarihi devirler MÖ:2000-1800 yılında başlamıştır. İlk yazıyı Asurlu tüccarlar getirmişlerdir. Kayseri Kültepe'de Karum denilen Asurlu tüccarlara ait pazar yerleri bulunmuştur, bu yazılar ticari ve hukuki tabletlerdir.

TUNÇ ÇAĞI: Silah üretimi ve aletler yapılmaya başlandı. İlk şehir devletleri olan siteler bu dönemde kuruldu.

DEMİR ÇAĞI: Araç-gereç ve silahların demirden yapılmasıyla üretim ve ticaret gelişmiştir.

Mezopotamya Medeniyetleri

Mezopotamya, Göç yolları üzerinde bulunması, Topraklarının verimli olması, İklimin elverişli olması, Irmaklarından sulama yapılabilmesi, gibi nedenlerden dolayı birçok medeniyete beşiklik yapmıştır.

Sümerler: Birbirinden bağımsız küçük şehir devletçiklerinden oluşan bir uygarlık kurdular (Ur, Uruk, Lagaş, Eridu, Umma gibi.) Şehir devletleri arasında savaş eksik olmuyordu. Kuvvetli prensler, yakınındaki diğer şehirlere de söz geçirerek büyük krallıklar kuruyordu. Mezopotamya'daki ilk medeniyet olan Sümerler aynı zamanda tarihte bilinen ilk yazıyı da kullanmışlardır. M.Ö. 3200'lerde kullanılmaya başlanan yazı sayesinde kültür aktarımı kolaylaşmıştır. Aşağı Mezopotamya'da bulunan Sümerlerin kralı Urugakina tarafından ilk yazılı kanunlar yapılmıştır. (M.Ö. 2375). Bu kanunların cezalandırma yöntemi genel olarak "fidye" yani "bedel" sistemine dayalıydı.

ÖNEMLİ HATIRLATMA:

Sümerler: Bilinen ilk hukuk devleti Sümerlerdir. Çok tanrılı dine inanan Sümerlerin kralları rahip-krallık (Patesi) olarak bilinirdi. Öncelikle dini amaçlı yaptıkları "Ziggurat" adı verilen tapınaklar aynı zamanda rasathane ve soğuk hava deposu olarak kullanılmıştır. Bilimde ilerlemiş olan Sümerler dört işlemi kullanmışlar ve dairenin alanını hesaplamayı başarmışlardır. Edebiyat alanında günümüze kadar ulaşan en önemli eserleri Yaradılış, Tufan ve Gılgamış destanlarıdır.

Akadlar: Tarihte bilinen ilk büyük imparatorluğu, ilk düzenli ve sürekli orduları kurmuşlardır. Başkentleri Agade'dir. Ayrıca Sümer uygarlığını Ön Asya'ya yaymışlardır. Akadca geniş bir alanda diplomasi dili olarak kullanılmıştır.

I. Babilliler: Krallarının en önemlisi olan Hammurabi, ilk anayasa olarak kabul edilen "Hammurabi Kanunları'nı yapmıştır. Bu kanunlar yapılırken daha önce uygulanan kanunlardan yararlanılmıştır. Urugakina kanunlarına göre daha sert cezalar vardır. Bazı suçlara kısas cezaları verilmiştir. Sümer kanunları fidye, Hammurabi (Babil) kanunları kısasa dayalıdır. Sümer kanunları şehir veya küçük bir bölgeyi idare etmek, Babil ve Asur kanunları ise büyük bir ülke veya devleti idare etmek için yapılmıştır.

ÖNEMLİ HATIRLATMA:

İlk monarşi sistemi Hammurabi ile başlamıştır. Babil Asma Bahçeleri, Babillilere aittir.

M.Ö. 2000 yıllarında Asurlular(Merkezleri Ninova 'dır.), Anadolu'da ticaret kolonileri(Karum adlı pazar yerleri) kurarak hem ticareti geliştirmişler hem de Anadolu'da tarih çağlarını başlatmışlardır. Kayseri yöresindeki Kültepe'de ticaretle ilgili Asurca birçok tablet bulunmuştur. İlk Çağda Mısır'da mimari eserler daha çok taştan

yapıldığı halde Mezopotamya'da kerpiç ve tuğladan yapılmış, taş, Mısır'a nazaran daha az kutlanılmıştır.

Anadolu Medeniyetleri

Anadolu;

- Önemli göç ve ticaret yollarının üzerinde bulunması,
- Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlaması,
- Topraklarının verimli olması,
- İkliminin insanların yaşayışına uygun olması gibi nedenlerden dolayı zengin ve yüksek kültürlerin beşiği olmuştur. Karşılıklı kültür alış-verişleri Anadolu'da uygarlıkların gelişmesini hızlandırmıştır.

ÖRNEK SORU: Yalnız bu bilgiyle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Mezopotamya taş işçiliği dalında Mısır'ın etkisinde kalmıştır.
- B) Mezopotamya'da sanattan çok bilime önem verilmiştir.
- C) Mezopotamya mimarisinde dini duygu ve düşüncelerin etkisi olmuştur.
- D) Coğrafi durum ve yaşayış şartlarının farklı olması sanatta etkili olmuştur.
- E) Taşın mimaride kullanılması yapıların tarihi açıdan değerlendirilmelerini kolaylaştırmıştır.

ÇÖZÜM: Coğrafi durum ve yaşantı şartları toplumların kültürlerine de yansımıştır. YANIT D ORTA ASYA UYGARLIĞI